

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอภิปาธ ๔ ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอภิปาธ ๔ ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีเพื่อเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอภิปาธ ๔ ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอภิปาธ ๔ ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีซึ่งดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจแบบผสม (Mixed Research Method) ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล จากพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน ๑๔๗ รูป มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance :F-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๕ รูป และได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอภิปาธ ๔ ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้

๕.๑.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตาม อายุพรรษาวุฒิการศึกษาสามัญวุฒิการศึกษาทางธรรมวุฒิการศึกษาทางบาลี จำนวน ๑๔๗ รูป พบว่า พระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ส่วนใหญ่มีอายุ มากกว่า ๕๑ ปี จำนวน ๙๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๖ มีพรรษา ๒๑-๓๐ พรรษา จำนวน ๖๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๒ ระดับวุฒิการศึกษาสามัญส่วนใหญ่ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๑๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๐ มีวุฒิการศึกษาทางธรรมระดับนักธรรมเอกมากที่สุด จำนวน ๙๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๙ และไม่มีวุฒิการศึกษาทางบาลีมากถึง ๑๒๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๑

๕.๑.๒ ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ผลการวิเคราะห์ระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ฉันทะ (ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน), วิริยะ (ความเพียรพยายามปฏิบัติงาน), จิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่ในการปฏิบัติงาน), วิมังสา (การใช้ปัญญาใคร่ครวญหาเหตุผลในการปฏิบัติงาน) โดยรวมพบว่า ระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี อยู่ในระดับมากทุกด้าน ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๔๕

ซึ่งเมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เป็นรายด้านสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

ระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ (ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน) มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์สูงสุดคือเรื่องมีใจรักในการกำกับดูแลความเรียบร้อยตามหลักธรรมวินัย และกฎระเบียบวัดที่จำนวน ๕๘ รูป คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๔ ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากและระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ (ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน) มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเรื่องจัดทำแผนพัฒนาวัดให้มีถนนหนทางสามารถสัญจรไปมาได้สะดวก อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามปฏิบัติงาน) มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์สูงสุดคือเรื่องมีความกระตือรือร้นต่อธุรการงานที่ต้องรับผิดชอบที่จำนวน ๘๕ รูป คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๘ ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่ในการปฏิบัติงาน) มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์สูงสุดคือเรื่องการให้มีการกำกับดูแลศาสนสมบัติของวัดและชุมชนให้คงทนถาวรที่จำนวน ๑๒๖ รูป คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๘๓ ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ ด้านวิมังสา (การใช้ปัญญาใคร่ครวญหาเหตุผลในการปฏิบัติงาน) มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์สูงสุดคือเรื่องจัดให้มีการประชุมวางแผนงานบริหารวัดเป็นประจำ เพื่อหาแนวทางพัฒนาวัดให้มีประสิทธิภาพอย่างครบวงจร ที่จำนวน ๗๖ รูป คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๑ ซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก

๕.๑.๓ เปรียบเทียบระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งเป็นการทดสอบสมมติฐานที่ ๑-๕ โดยวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ

พระราชการศึกษาสามัญการศึกษานักธรรม และการศึกษาบาลี กับระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : F-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ซึ่งสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ ๑ พระสังฆาธิการที่มีอายุต่างกัน มีระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการแตกต่างกันซึ่งผลการเปรียบเทียบพบว่า พระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีอายุต่างกัน มีระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ทั้งโดยรวมและรายด้านนั้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกัน มีระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการแตกต่างกัน ซึ่งผลการเปรียบเทียบพบว่า พระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีพรรษาต่างกัน มีระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ทั้งโดยรวมและรายด้านนั้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการแตกต่างกัน ซึ่งผลการเปรียบเทียบพบว่า พระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ทั้งโดยรวมและรายด้านนั้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการแตกต่างกัน ซึ่งผลการเปรียบเทียบพบว่า พระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านนั้นพบว่า พระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ในด้านฉันทะ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้นจึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ของ พระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) แล้วพบว่าพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม ระดับนักธรรมตรี มีระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ น้อยกว่า พระสังฆา

การในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม ระดับนักธรรมโท และ ระดับนักธรรมเอก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ส่วนพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม ระดับนักธรรมโท มีระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ มากกว่า พระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม ระดับนักธรรมเอก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๕ พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาทางบาลีต่างกัน มีระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการแตกต่างกัน ซึ่งผลการเปรียบเทียบพบว่าพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาทางบาลีต่างกัน มีระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ทั้งโดยรวมและรายด้านนั้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของพระสังฆาธิการ

ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี พบว่า มีพระสังฆาธิการแสดงความคิดเห็นถึงปัญหาการส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรเรียนนักธรรมบาลีตามกฎเกณฑ์ของวัดมีมากถึง ๓๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๗๘ ปัญหาสนับสนุนจัดอบรมภิกษุสามเณรให้เป็นนักเทศน์ บรรยาย ปาฐกถา หรือการสอนกรรมฐานแก่ประชาชน รวมถึงไม่จัดตั้งห้องสมุดภายในวัดให้ผู้สนใจในหลักธรรม จำนวน ๒๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕๘ ปัญหาการจัดหาทุนและรางวัลให้แก่ครูผู้สอนและนักเรียนที่สอบได้ มีจำนวน ๒๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๘๔ ปัญหาการวางแผน หรือจัดแบ่งหน้าที่ภิกษุสามเณร ในการดูแลรักษาเสนาสนะของพระสงฆ์ รวมถึงการก่อสร้างเสนาสนะภายในวัดให้เป็นระเบียบ จำนวน ๒๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓๔ ปัญหาขาดความขยันพากเพียรต่อหน้าที่ ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และบริหารกิจการวัดด้วยความไม่ยุติธรรม จำนวน ๒๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๕๒ และปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาวัดทางด้านสาธารณูปการต่างๆ จำนวน ๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘.๙๔

ซึ่งในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีประเด็นพิจารณา ๔ ประเด็นคือ การพัฒนาด้านฉันทะ วิริย จิตตะ และวิมังสา ดังนี้

(๑) ฉันทะ คือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจะต้องมีการพัฒนาที่ตัวพระสังฆาธิการ โดยพัฒนาตามพื้นฐานทางจิตใจของแต่ละคนเป็นสำคัญ ซึ่งพระสังฆาธิการแต่ละรูปมีพื้นฐานทางจิตใจแตกต่างกัน บางรูปมีความรักในการภาระหน้าที่เป็นทุนเดิมแล้ว แต่บางรูปก็ไม่ชอบงานที่ทำแต่ทำแล้วรู้สึกท้อหาความสามารถ บางรูปปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรู้สึกอยากทดลอง จึงต้องทำให้พระสังฆาธิการมีความสุขกับการปฏิบัติงาน เหตุผลง่ายๆ ที่จะทำให้ พระสังฆาธิการปฏิบัติงานได้ผลดีและ

มีความสุขไปด้วย ก็คือผู้ปฏิบัติงานต้องมีความพอใจและรักในงานที่ตนปฏิบัติอยู่ ด้วยวิธีการพัฒนาองค์ความรู้และสร้างจิตสำนึกให้กับพระสงฆ์ให้การให้รู้จักพึงพอใจในการปฏิบัติงานนั้นๆ โดยพระสงฆ์การเองต้องมองเห็นคุณค่าของการปฏิบัติงาน ว่างานที่ทำอยู่นั้นมีคุณค่าอย่างไร เมื่อมองเห็นคุณค่าของงานแล้วจะทำให้เกิดการตั้งเป้าหมายและมีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติภาระหน้าที่ของตน ทำให้รู้สึกมั่นใจในการปฏิบัติงาน มีส่วนช่วยให้ทะนุบำรุงพระศาสนาให้ยั่งยืนอย่างภาคภูมิใจ

ดังนั้นวิธีการสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ของของพระสงฆ์การในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี อยู่ที่มีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรเป็นหลัก โดยให้พระสงฆ์การปฏิบัติงานในสิ่งที่ตนถนัด และรู้สึกชอบทำ (Put the right man on the right job) และเรื่องการพัฒนาคุณธรรมในจิตใจ และสร้างความศรัทธาในงานที่พวกเขาปฏิบัติอยู่ ดังคำสอนของพระพุทธองค์ ทรงสอนไว้ว่า “มนุษย์เราต้องเลือกที่จะศรัทธาบางอย่างและหมั่นตรวจสอบศรัทธาของตัวเองว่าดีต่อตัวเองและดีต่อผู้อื่นอันรวมถึงสังคมโดยรวมหรือไม่ เมื่อดีทั้งสองอย่างก็จงมุ่งมั่นที่จะทำด้วยความตั้งใจ และหากไม่ดีก็จงเปลี่ยนแปลงศรัทธาเสียใหม่ ซึ่งเราต้องเลือก ไม่เช่นนั้นเราจะกลายเป็นคนที่สับสนไม่มีแก่นสารและเป็นคนไร้รากในที่สุด เมื่อเป็นคนไม่มีแก่นสารก็就会被ชักชวนไปในทางที่ไม่ดีได้ง่ายนั่นเอง” จึงต้องปลูกฝังคุณธรรมทางจิตใจให้กับพระสงฆ์การ ให้มองเห็นคุณค่าและความสำคัญของการปฏิบัติงานสืบต่อไป

(๒) ด้านวิริยะ คือ ความเพียรพยายามในการปฏิบัติงาน จะต้องสร้างความรู้สึที่ดีต่อพระสงฆ์การ เมื่อพึงพอใจในงานที่ตนปฏิบัติแล้วจะสร้างความมุ่งมั่นทุ่มเททั้งกายและใจ ที่จะเรียนรู้และทำให้เข้าถึงแก่นแท้ของสิ่งนั้นเรื่องนั้น ถ้าหากกระทำการจะทำจนเชี่ยวชาญจนเป็นผู้รู้ ถ้าหากศึกษาที่จะศึกษาให้รู้ถึงรากเหง้าของเรื่องราวต่างๆ ดังนั้น คำว่า “วิริยะ” จึงหมายถึงความเพียรพยายามอย่างสูงที่จะทำตามฉันทะหรือศรัทธาของตัวเอง หากเราไม่มีความเพียรแล้วก็อนุมานได้ว่าไม่มีฉันทะ ทั้งโกหกตัวเองและหลอกผู้อื่น เพื่ออะไรนั้นผลงานที่เขาทำจะชี้ชัดออกมาเองว่าทำเพื่ออะไร

ดังนั้น วิริยะในการปฏิบัติงานของพระสงฆ์การ จึงมาคู่กับความอดทนอดกลั้น เป็นความรู้สึที่ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและมีความหวังที่จะเอาชนะอุปสรรคทั้งปวง โดยมีศรัทธาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ นำใจ และเตือนใจ ความอดทนเป็นเครื่องมือสำหรับคนใจเย็นและใจงามด้วย ไม่ใช่มุละดุตันรบเร้าและรุมเร้า เพราะมันจะทำให้มีโอกาสผิดพลาดได้ง่าย หรือสูญเสียความอดทนในที่สุด ดังนั้น ความวิริยะอุสาหะ จึงเป็นวิถีทางของบุคคลที่หาญกล้าและท้าทายต่ออุปสรรคใดๆ ทั้งหมด

(๓) ด้านจิตตะ คือ การเอาใจใส่ฝักใฝ่ในการปฏิบัติงาน จะต้องมีการสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติงานของพระสงฆ์การให้มีความรู้สึกรับผิดชอบในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบอยู่ ด้วยใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ เมื่อมีใจที่จดจ่อแล้วก็จะเกิดความรอบคอบ คำนี้ยิ่งใหญ่มาโดยเฉพาะคนยุคใหม่ที่มักจะขาดสติ มักหลงใหลได้ปลื้มไปกับวัตถุ เทคโนโลยี เที้ยกลางคืน เรื่องเพศและยาเสพติด เมื่อขาดสติ ก็มักจะขาดความรับผิดชอบ คิดอะไรก็มักทำแบบสุกเอาเผากินพอให้เสร็จไปวันๆ ทำอะไรก็

ไม่ดีสักอย่างทำผิดๆ ถูกๆ อยู่อย่างนั้น ชอบเอาดีใส่ตัวเองและให้ร้ายผู้อื่นตามมา อันนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ตนเองและองค์กร

ดังนั้นถ้าพระสังฆาธิทุกรูปมีใจที่จดจ่อต่อสิ่งที่คิด ที่ทำและรับผิดชอบแล้ว ทุกอย่างก็จะดีขึ้นไปเอง เมื่อมีความรอบรู้มากขึ้นก็จะคิดความรอบคอบตามมา เมื่อมีความรอบคอบแล้วการตัดสินใจทำอะไรก็จะเกิดความผิดพลาดน้อยตามไปด้วย

(๔) ด้านวิมังสา คือ การใช้ปัญญาใคร่ครวญหาเหตุผลในการปฏิบัติงาน การทบทวนในสิ่งที่คิดได้ทำมา อันเกิดจาก ฉันทะ (ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน) แล้วทำด้วย วิริยะ (ความเพียรพยายามในการปฏิบัติงาน) จิตตะ (การเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน) โดยใช้วิจารณ์ญาณอย่างรอบรู้และรอบคอบ จึงนำไปสู่การทบทวนตัวเอง และทบทวนองค์กรหรือทบทวนขบวนการ ทบทวนในสิ่งที่ได้คิดสิ่งที่ได้ทำผ่านมาว่าเกิดผลดีผลเสียอย่างไร ทั้งที่เป็นเรื่องส่วนตัวและเป็นเรื่องที่ร่วมคิดร่วมทำกับคนอื่น เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

ดังนั้นควรส่งเสริมในทุกๆ ด้านให้กับพระสังฆาธิการ เมื่อพระสังฆาธิการพร้อมที่จะปฏิบัติงานด้วยใจรักและตั้งใจแล้วก็ส่งผลให้เกิดความเจริญก้าวหน้ากับตัวตนของพระสังฆาธิการ วัดและพระพุทธศาสนาไปพร้อมๆ กัน

๕.๒ อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอริยบท ๔ ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีประเด็นในการอภิปรายจำแนกตามการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอริยบท ๔ ซึ่งมี ๔ ด้าน คือ ด้านฉันทะ (ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน) ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามปฏิบัติงาน) ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน) และด้านวิมังสา (การใช้ปัญญาใคร่ครวญหาเหตุผลในการปฏิบัติงาน) เพื่อการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นมีประเด็นการอภิปรายดังนี้

ผลจากการวิจัย พบว่า พระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีมีระดับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยประยุกต์ใช้หลักอริยบท ๔ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ให้ความสำคัญกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างดี เมื่อพิจารณาผลการวิจัยในแต่ละด้านสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

(๑) ด้านฉันทะจากผลการวิจัยพบว่าพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ส่วนใหญ่นำหลักอริยบท ๔ ด้านฉันทะ (ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน)มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อยู่ในระดับมากเพราะมีความพอใจรักใคร่ในการทำงาน บรรลุหน้าที่ที่จะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ

(๒) ด้านวิริยะ จากผลการวิจัยพบว่า ของระดับการนำหลักอริยาบท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามปฏิบัติงาน) ในภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีความขยันหมั่นเพียรประกอบการทำงานด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ท้อถอย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อำพน ธรรมโชติ [□] ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดเพชรบุรี” ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดเพชรบุรี ด้านความรู้ความสามารถในงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยระดับความเป็นจริงมาก เกี่ยวกับการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา เพื่อก้าวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นอันดับที่ ๑ รองลงมา คือ ความสนใจศึกษานวัตกรรมต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงระบบงานให้ดียิ่งขึ้น และการเข้ารับการอบรมตรงตามสายงานที่ปฏิบัติและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างสัมฤทธิ์ผล ตามลำดับ

(๓) ด้านจิตตะ จากผลการวิจัยพบว่า ระดับการนำหลักอริยาบท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน) ในภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่เป็นเช่นนี้เพราะพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในการทำงาน มีความตั้งมั่นของจิต มีสมาธิมั่นคงอยู่กับงาน ทำงานด้วยความไม่ประมาท ไม่ทอดธุระ ไม่ปล่อยปละละเลยในงานที่ทำ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไปจากงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วรวิมล บุตรอามาตย์ [□] ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของพนักงานไปรษณีย์พิษณุโลกก่อนการพัฒนาเป็นรายข้อ พบว่า เรื่องที่มีहारปฏิบัติงานสูงสุดในหัวข้อ ได้แก่ เข้าใจบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานของตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด”

(๔) ด้านวิมังสา จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการทำงานด้านวิมังสา ของระดับการนำหลักอริยาบท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านวิมังสา (การใช้ปัญญาใคร่ครวญหาเหตุผลในการปฏิบัติงาน) ในภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่เป็นเช่นนี้เพราะพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีการใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลแห่งความสำเร็จในการทำงาน และตรวจสอบข้อบกพร่องในงานที่ทำ โดยรู้จักค้นคว้า ทดลอง คิดค้น หาทางแก้ไข ปรับปรุงงานและวิธีการทำงานให้ดีขึ้นและก้าวหน้ายิ่งขึ้นอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พัชรา

[□] อำพน ธรรมโชติ, “การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดเพชรบุรี”, วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต(สาขาการจัดการทั่วไป), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๘).

[□] วรวิมล บุตรอามาตย์, “การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของพนักงานไปรษณีย์พิษณุโลก”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ๒๕๔๙).

พร วีรสิทธิ์[□] ได้การศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบห้าประการของบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหา และอุปสรรคตามหลักอิทธิบาท ๔ ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานประกันสังคม” ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานประกันสังคมส่วนใหญ่มีความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีองค์ประกอบด้านวิมิงสาอยู่ในระดับสูง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- ๑) คณะสงฆ์ควรมี การบริหารกิจการคณะสงฆ์ถือเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งต่อความยั่งยืนและการดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนา
- ๒) คณะสงฆ์ควรมีการปกครองของคณะสงฆ์ก็ควรมีการควบคุมดูแลและมีระเบียบแบบแผนของคณะสงฆ์ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติและการพัฒนาคณะสงฆ์ให้ดังตามจารีตแห่งสงฆ์
- ๓) คณะสงฆ์ควรมี การกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้มากขึ้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

- ๑) ด้านการปกครอง ควรให้ความสำคัญต่อการกำกับดูแล ภาวะระเบียบของวัดให้เหมาะสม ไม่เคร่งครัดเกินไปหรือหย่อนยานเกินไป การปกครองเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาส ซึ่งอำนาจในการปกครองนั้น ผู้บริหารสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสังคมในปัจจุบัน โดยอ้างหลักธรรมวินัยเป็นบรรทัดฐานเพื่อให้เกิดความสมดุลต่อชีวิตความเป็นอยู่ และดำเนินงานอบรมความรู้ให้พุทธศาสนิกชนให้มีครูพระเข้าไปช่วยสอนศีลธรรมในโรงเรียนของวัดให้ได้อย่างต่อเนื่อง เพื่ออบรมเยาวชนจะได้ซึมซับและสามารถนำหลักธรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ จะช่วยจรรโลงพระสัทธรรมให้ยั่งยืนเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปในตัวเพราะเป็นการพัฒนาด้านจิตในทำให้จิตใจสงบ มีสมาธิปัญญา ในการดำเนินกิจการต่างๆ

- ๒) ด้านการศาสนศึกษา การดำเนินงานอบรมความรู้ให้พุทธศาสนิกชนเป็นหน้าที่ของพระภิกษา สามเณร คณะสงฆ์ควรจัดให้มีครูพระเข้าไปช่วยสอนศีลธรรมในโรงเรียนของวัดให้ได้

[□] พชรพร วีรสิทธิ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบห้าประการของบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหา และอุปสรรคตามหลักอิทธิบาท ๔ ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานประกันสังคม”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๖).

อย่างต่อเนื่องสำหรับอบรมเยาวชนจะได้ซึมซับรับธรรมเป็นหลักการ และสามารถนำหลักธรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การเป็นครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษานั้นๆ มีความสำคัญมาก ทางคณะสงฆ์ควรเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ที่มีคุณวุฒิปรีญญาตรียิ่งขึ้น มีโอกาสในการแสดงความสามารถตามสติปัญญา

๔) ด้านการเผยแผ่ การทำวัตรสวดมนต์เป็นเรื่องกิจวัตรที่ต้องปฏิบัติสำหรับพระสังฆาธิการและพระภิกษุสามเณร พระสังฆาธิการควรนำพระภิกษุสามเณร ให้อ่านสวดมนต์เป็นแบบอย่าง และเป็นปฏิปทาที่จะช่วยจรรโลงพระสัจธรรมให้ยั่งยืน เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปในตัว เพราะเป็นการพัฒนาด้านจิตใจทำให้จิตใจสงบ มีสมาธิปัญญา ในการดำเนินกิจการต่างๆ

๕) ด้านการสาธารณูปการ การก่อสร้างอาคารเสนาสนะจากงบประมาณจากราชการนั้น มีการสนับสนุนทุนน้อยมาก ดังนั้น พระสังฆาธิการทุกวัด จึงควรมีการวางแผนในการซ่อมแซมและปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุ และการก่อสร้างเสนาสนะโดยการจัดหากองทุนบำรุงวัด และขอรับเงินบริจาคโดยการทอดกฐิน การทอดผ้าป่า คณะสงฆ์ควรมีการประชุมวางแผนให้มีการพัฒนาองค์ความรู้แก่พระสังฆาธิการให้มีความเข้าใจในการบริหารจัดการ การดูแลการบำรุงรักษาอาคารเสนาสนะของวัด

๖) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ การป้องกันยาเสพติดให้โทษ พระภิกษุสงฆ์ควรมีบทบาทในการเป็นผู้นำ ด้วยการปลุกจิตสำนึก นำเทคนิคในการเข้าถึงชุมชน การสื่อสารธรรมเข้าสู่ชุมชน การส่งเสริมศีลธรรม ซึ่งควรจะต้องตั้งเป้าหมายไว้ชุมชนปลอดอบายมุข

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

๑) ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัย เพื่อศึกษาวิจัยประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ตามหลักอริยบท ๔ รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ เพื่อนำปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ไปพัฒนาปรับปรุง ประสิทธิภาพพระสังฆาธิการ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒) ควรศึกษาวิจัยกระบวนการนำหลักหลักอริยบท ๔ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ สร้างความร่วมมือในการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอย่างต่อเนื่อง

๓) ควรศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา แล้วนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

